

Anna Sochová

**Arménsko-perský konflikt (449-451): jeho náboženské
pozadí a odraz v rané arménské historiografii**
Doktorská disertační práce

Posudek vedoucího práce prof. dr. Rudolfa Veselého, CSc.

Autorka předkládané disertační práce, Mgr Anna Sochová, stanovila jako svůj cíl samostatný pohled na události, které předcházely svému vyústění v ozbrojený střet mezi Arménií a sásánovskou Persií v letech 449-451. Svoji studii založila na kritické analýze hlavních dobových historiografických spisů a pera arménských autorů, Lazara Pharpeciho a Elišé. Pro vytvoření komplexního obrazu vývoje událostí autorka interpretovala také díla dalších dvou dobových autorů – Eznika Kolbaciho a Agathangela - pojednávající o dvou základních politicko-ideových problémech, o otázce vztahu ke křesťanství a zoroastrismu, a jeho odrazu ve vztahu k Východořímskému císařství a Íránu.

O vysoké náročnosti takto stanoveného a s pomocí děl uvedených dobových autorů zpracovaného cíle práce nelze pochybovat. Tím cennější je také dosažený výsledek objasňující často dramatický vývoj několika historických prvků vedoucích k vytvoření konečné podoby arménské kultury založené na vědomí příslušnosti ke křesťanské obci a spojené s vědomím vlastní, možno říci až národní svébytnosti.

Práce je rozdělena do čtyř thematických okruhů pojednáváných ve čtyřech kapitolách. Ty jsou pak podle povahy analysovaného problémového okruhu členěny do podkapitol pojednávajících o jednotlivých součástech dané kapitoly. První z nich uvádí čtenáře do problematiky základních pramenů práce: pojednává o obou již zmíněných dobových historících – Lazaru Pharpecim a Elišém a o jejich historických spisech. Další dvě kapitoly pojednávají o střetu dvou náboženských systémů – křesťanství a zoroastrismu – v Arménii během prvních staletí křesťanského letopočtu a jejich zápasu o ni. V kapitole o pronikání zoroastrismu zasluhuje pozornost pojednání o úloze zurvanistického směru zoroastrismu a jeho postavení v arménském duchovním prostředí a jeho konečný neúspěch, na němž se významně podílel obhájce křesťanství Eznik Kolbaci, autor polemických spisů, jejichž roli v zápase proti zoroastrismu autorka věnovala náležitou pozornost. Třetí kapitola je věnována popisu a analýze christianisace Arménie a její úloze při formování vědomí etnické a duchovní svébytnosti Arménů. Kapitola je uzavřena pojednáním o vzniku vlastního arménského písma a jeho významu pro tentýž proces.

Politický a ideový tlak perského vládce Jezdgirda II., který usiloval o utužení své vlády nad Arménií její přeměnou v provincii ovládanou loyálním správcem a zoroastrijskými duchovními vedl nakonec k ozbrojenému odboji. Tomuto kritickému vývoji a postoji vedoucích postav arménského politického života k němu je věnována čtvrtá kapitola. Práci uzavírá zhodnocení dosažených poznatků a jejich zařazení do struktury dosavadních znalostí pojednané problematiky.

Předložená práce pojednávající o jednom z nejvýznamnějších období arménských dějin je zdařilým výsledkem usilovné práce, a to jak heuristické, tak interpretační, spojené s kritikou pramenů a sekundární literatury a práce analytické a syntetické.

Po stránce formální a technické splňuje práce plně všechna tato hlediska. Je doplněna obsáhlým seznamem použitých informačních zdrojů – dobových pramenů a moderní literatury sahající až k pracím z nejnovější doby. Zdroje internetové se staly stejně obvyklými jako zdroje tištěné na papíře. Práce je obohacena o cenný poznámkový aparát doplňující autorčin výklad, který obsahuje také hojné citace z pramenů.

Kandidátka pracovala samostatně a také thema své disertace jako thema aktuální a pro ranné dějiny Arménie významné a tedy zasluhující nový pohled na jeho dosavadní diskurs, si sama zvolila. Jeho pojednání je podle mého názoru velice zdařilé, poskytující živý obraz dění na západních a severních hranicích perské říše Sásánovců. K výsledkům autorčiny práce, ani ke způsobu jejich dosažení, nemám žádných připomínek. Pokud jsem nějaké měl během práce na disertaci, autorce jsem je sdělil.

Práci považuji za plně zdařilou po všech stránkách formálních, obsahových a metodických a doporučuji ji k obhajobě.

V Praze dne 6. června 2011.